

LBRIS

We know
books

André Malraux

CARNET DIN U.R.S.S.

1934

*După ediția stabilită și adnotată de François de
Saint-Cheron, cu o prefață de Jean-Yves Tadié*

Traducere din limba franceză
ILEANA CANTUNIARI

editura rao

Villon, François: 16, 33

Weber, Carl Maria von: 62

Zola, Émile: 36

CUPRINS

<i>Prefață</i>	5
Notă introductivă.....	27
CARNET DIN U.R.S.S.	29
ANEXE	95
Scrisoare către André Gide	97
Mesajul lui André Gide la Primul Congres al Scriitorilor Sovietici.....	101
<i>Indice</i>	109

LBRIS

We know
books

CARNET DIN U.R.S.S.

1934

Gogol¹. Capacul! „Fără portar“. Vă trimit la GPU².

Când a fost transferat trupul lui Gogol, prin nu știu ce sminteală un grup de scriitori șterpelesc sicriul. Îl aduc la unul din ei acasă, îl deschid pe masă și încep să se îmbete zdravăn. După câteva ceasuri, nu mai rămân [*sic*] în încăperea decât o masă pe care șade un sicriu deschis – oase împrăștiate, păr, praf – printre pahare sparte sau pline de votcă, și sub care trec [?] pantofi scâlțiați și cizme.

Sosește miliția, anunțată, care vine să recupereze sicriul. Pe jumătate treji, pehlivanii o iau în direcția postului (îi părăsesc din când în când pe paznici ca să urce după câte o pernă [?], iar Stenici³ zbiară în urma sicriului care și-a pierdut capacul: „Capacul, doamne sfinte, închideți

¹ Manuscrisul *Carnetului* începe printr-o suită de note scurte, fără legătură aparentă între ele, pe care le vom găsi la p. 91

² GPU, Direcția Politică a Statului, creată la 6 februarie 1922.

³ Vezi indicele de nume, p. 114. O scurtă notă biografică figurează aici când este cazul.

capacul! Credeți că e cumva și vreun portar pe aici?“ Câteva oseminte căzute au fost adunate într-un ștergar pe care-l duce un tip (capetele sunt înnodate în forma a două enorme urechi de iepure).

În sfârșit, lucrurile se aranjează. Dar Stenici și-a dat seama că lipsește o vertebră. Și îi telegrafiază lui Nikulin, eliberat printre primii și care a ajuns într-un oraș apropiat (N. este celebru pentru zgârcenia lui).

„Ticălosule. Dacă vertebră Gogol nu e restituită imediat, anunț GPU.“

Respectivului GPU îi e pe dată transmisă depeșa, iar Stenici își petrece săptămâna la pârnaie.

Cântecul copiilor Bezprizornîie¹

Ultimul poem al lui Maiakovski, cel pe care l-a scris în clipa morții:

Tovarășe Guvern²!

¹ *Bezprizornîie*, cuvânt rusesc ce desemnează pe copiii abandonți, pe orfanii vagabonzi.

² „Lilia, iubește-mă./ Tovarășe guvern, familia mea – / înseamnă Lilia Brik, mama și surorile mele, și Veronika Vitoldovna Polonskaia“ (după traducerea Elsei Triolet citată în Vladimir Maiakovski, *Cu voce puternică*, Gallimard, coll. „Poésie“, p. 445).

În fața Tunului țar din Kremlin, în 1934, îi recunoaștem pe André și Clara Malraux, în primul rând, la dreapta. În rândul de sus, de la dreapta, scriitorii cehi Vítězslav Nezval și Karel Teige. Mai sus, la stânga, Jean-Richard Bloch.

André și Clara Malraux în U.R.S.S.

Congresul Scriitorilor sovietici la Casa Sindicatelor, Moscova, august 1934, André Malraux și interpretul

U.R.S.S., vara anului 1934, André Malraux la o întrunire într-o uzină

29 iunie 1936, în timpul unei reuniuni publice, Malraux îi aduce un omagiu lui Gorki, care murise la Moscova cu zece zile înainte

a devenit cântecul copiilor abandonăți. Are în rusește o formă destul de bine ritmată pentru ca toți să-l știe, iar ei îl cântă, când au chef, în cor, pe o melodie de bocet amar, încântați de rublele pe care le pot pune de-o parte la ciorap.

O, soartă a lui Villon, dacă s-ar cânta baladele lui la Fresnes! Cât despre Lily¹, ea trăiește în provincie, recăsătorită cu un general al armatei roșii.

Ehrenburg. Nu trebuie să exprimăm oameni foarte diferiți, sau singulari; ci, dimpotrivă, oameni care seamănă mult.

*

Vaporul² „nostru“. Când văd o pată, o curăț.

Balul: toată lumea, pasageri, mateloți, slujnice, dans împreună.

Ehrenburg: S-a spus adesea, și e adevărat, că romanul rus nu punea niciodată în scenă oameni cu adevărat

¹ Lili Iurevna Brik fusese marea iubire a lui Maiakovski încă de la prima lor întâlnire în 1915. Soră mai mare a Elsei Triolet, ea a strălucit peste toată cultura rusă de avangardă.

² Este vorba despre *Dzerjinski*, la bordul căruia Malraux, însoțit de soția sa Clara și de Ilia Ehrenburg, a plecat din Londra spre Leningrad, unde au debarcat la 14 iunie.

inteligenți, ci aproape idioți. Lui Dostoievski (care nu-mi place) îi *place* Dmitri; nu-i place Ivan, care de altfel nu există.

M: Dar ar vrea să fie ca Ivan.

Ehrenburg: Da, dar asta e altceva. Și, de altfel, Ivan nu există. Dostoievski știe prea bine că e un simplu vehicul pentru ideile lui. Literatura franceză, dimpotrivă, pune întotdeauna în scenă oameni inteligenți. Cel puțin, bărbați. Căci femeile din romanele franceze sunt seducătoare, dar proaste. Mult mai proaste decât cele din romanul rus. La voi, în roman, femeia este mereu cea învinsă; la noi, e mereu bărbatul. Imaginea femeii rusoaiice în literatura rusă este de altfel idioată. Ea are două surse: cele câteva femei care i-au urmat la ocnă pe decembriști, care erau puțin numeroase, îndeosebi [?] aristocrate dintre care una era franțuzoaică. Și cărțile lui Turgheniev. Or, T. n-a întâlnit niciodată în viață (înainte de Pauline Viardot) decât pe mama sa, care era o scorpie, și două fete foarte sărace pe care le-a măritat liniștit, mai apoi dându-le și zestre. Nu puteau fi văzute decât femei mistice, chiar în momentul în care Rusia era plină de proprietari de pământuri care, pe durata vieții lor, puneau cu cugetul împăcat să fie biciuiți de moarte două, trei sute de țărani.

Orice opinie de turist pentru care rubla înseamnă ceva este idioată: valoarea de cumpărare a rublei e legată nu de moneda însăși, ci de colectivitatea căreia îi aparține persoana care o folosește: cooperativa cutărui sovietdă pentru o rublă o masă de cinci ori mai bună decât aceea dată de o alta. Astfel încât a aparține unei cooperative bine determinate, unui soviet bine determinat, este mai important decât a câștiga mai mulți sau mai puțini bani.

*

Culaci

În cel mai prost moment al Revoluției, când orașele înfometate își încordau toate forțele spre construcție, ce se petrecea la țară? Nașterea capitalismului. Printre acei țărani modelați de o eternitate de servitute se forma, chiar în acel moment, clasa celor mai abili sau mai șireți, cu suflete de fermieri americani. Noi credem că acești culaci erau foști țărani bogați! Nici vorbă. Erau noii parveniți, chiar în momentul în care, pe de altă parte...

Uimitoare putere a omului, atunci când îndrăznește să guverneze. În mod periodic o surdă strădanie aduce cu sine